

Water in overvloed op de Noord-Veluwe zelfs in Hattem

De watersnoodsramp van 1825

Van oudsher wordt Nederland door het water bedreigd. Steeds weer werd ons land getroffen door stormvloed en overstromingen. Zo ook in 1825. Op 4 en 5 februari had een zware noordwester storm het water tot:

'eene voorbeeldloze hoogte' opgestuwd.

Het onderstaande artikel geeft een verslag van deze overstroming voor zover het de situatie in Hattem betreft.

Een verslag van een ooggetuige uit 1825 luidt:

Het zeewater komt

Wij hebben nu bijna den geheelen weg langs de Geldersche kust afgelegd. Ons rest in eene oostelijke rigting over te steken, om hier, waar de geheele breedte nauwelijks een paar uren gaans belooft, aan de boorden des IJssels, in het stedeke Hattem, het laatst te vertoeven. De zwakke toestand van den zwartendijk bij Kampen, zo luidde het verslag van een ooggetuige, die bijzonder door den , najaarsstorm geteisterd, niet stevig genoeg scheen hersteld te zijn, veroorzaakte wel bij den nadenkenden, wegens het naderend hoog getijde en de gedurige noordweste winden, toenemende bekommring. Maar voorstellen kon zich geen mensch, hier, op zulk een af stand, zoo spoedig door het water overrompeld te zullen worden.

Nauwelijks later hoorde men van verre gerucht: ' het zeewater komt' de zwartendijk is doorgebroken of men zag het water, als een muur van vier voeten hoogkomen aanrollen (of beter: voortschuiven) en alles voor de stad, wat beneden de dijk was, op eens overstroomden.

Hazenmelding

Men verhaalt, dat een boer, die in de schuur zijn paard aan het in spannen was, door zijn knecht naar

buiten werd geroepen, omdat er zoo vele hazen over het veld liepen. De boer herkende terstond het naderende water en liep ijlings terug om zijn paarden en andere vee los te snijden en naar een nabijgelegen dijk te jagen. Het water was in middels al zo hoog gestegen, dat zij tot hun buik toe in het water stonden. Ja, het is onmogelijk eenig denkbeeld van de snelheid op te geven, waarmede het water ons overviel; het was of het in eenen daarneder was geworpen.

Opgezwollen IJssel

En niet minder verschrikkelijk was het tooneel, dat zich aan onze oogen opdeed: van den eenen kant der stad beukte de opgezwollen IJssel, door den noord wester storm gejaagd, van den beven den dijk, en had reeds alle buitenwaarden, met de daarop staande tichelovens en andere woningen, overstroomd. Van de andere zijde dreven verdronken vee, huisraden, vensters, deuren en balken aan, die het hunne toebagten, om de meestal leemen woningen der landlieden ter neer te bonzen. Welhaast kwamen deze ongelukkigen, met hunne kinderen, hun vee en wat zij slechts hadden kunnen redden, aan, om in de veel hooger gelegene stad toevlugt te zoeken; als verstomd door den plotselingen schrik, veelal niet kunnende weenen, maar slechts in staat het ijsselijk lot van zoo velen, als zich niet hadden kunnen redden, voor onze verbeelding te vergrooten.

De griffier Furstenberg Handen uit de mouwen

De heer Furstenberg, griffier van het Vredesgerecht, doorbrak de besluiteloosheid en stak zelf de handen uit de mouwen en spoorde anderen aan hetzelfde te doen. Spoedig werd hij bijgestaan door een aantal vissers en werklui en gezamenlijk sleepten zij een aantal schuiten over de dijk. Daarmee spoedden zij zich naar de door het water omringde woningen. Ondertussen spoedden anderen naar de meer nabij gelegen boerderijen om hulp te bieden. Daarbij maakten zij gebruik van paarden en planken. Door al deze inspanningen verloor langs de dijk slechts één rund het leven. De harde wind en de sterke stroom hinderden de reddingswerkzaamheden. Hierdoor was het onmogelijk om die middag de landinwaarts gelegen woningen te bezoeken.

Landinwaarts

Zodra de wind echter enigszins was gaan liggen, begaven de reddingswerkers' zich naar de getroffen huizen. Voorzien van de nodige levensmiddelen en verkwikkingen, voeren zij in twee vaartuigen, in het maanlicht, tot op een afstand van meer dan vijf kwartier van de stad. Onderweg zagen zij de meest afschuwelijke tafereelen: in het Hattermerbroek en de Voskuil was bijna al het vee verdronken; de woningen waren ingestort of dreigden ieder moment in te storten; de getroffenen, die van al hun bezittingen zijn beroofd, zitten op de daken en zolders van hun woningen, in hooibergen en bomen en smeekten om het dierbare leven van hun kinderen. Het viel niet mee om een aantal van hen uit hun benarde situatie te redden: hier en daar moesten gaten in de daken gemaakt worden. Toch werd bijna iedereen gered.

Verdronken

Een zekere Hulsman, vader van een kinderrijk gezin, die zich met zijn vrouwen dochter in een gammele schuit had begeven, sloeg, na tegen een boomstronk gevaren te zijn, overboord en werd zo een prooi voor de golven. Een ander, die zijn vrouwen kinderen op een wagen gezet had, die hen in veiligheid zou brengen, kwam om het leven toen het huis instortte, waar hij nog een aantal kostbaarheden trachtte te redden. Anderen echter, waren gelukkiger in hun pogingen leven en bezittingen te behouden. Zij werden door de voorzienigheid bijgestaan, dan wel waren zij gezegend met een schrandere tegenwoordigheid van geest.

Ongelukkige landman

De schuit van het tichelwerk, die op de morgen van de vierdefebruari was losgeslagen, dreef op zijn kop naar de Hattermer weide, de Hoenweerd. s'Middags dreef zij echter, door de nog steeds in kracht toenemende storm meegevoerd, op de rivier ter hoogte van Herxen. Daar was een ongelukkige landman, in een poging zijn leven te redden, in een boom geklommen. In plaats van een bijna zekere dood, kon hij zich door in de schuit te springen redden. Daarna was hij in staat ook zijn gezin in veiligheid te brengen, door ze naar een hoger gelegen hut te brengen. Een landman in de Voskuil bracht zijn vee in veiligheid, door het naar de Haard te leiden. Dit was een hoger gelegen deel van het huis. Daarna spoedde hij zich naar de zolder, om zichzelf in veiligheid te brengen. Al spoedig bemerkte hij dat zijn vee, dat diep in het water stond, de koppen lieten zakken. Hij bedacht zich niet en sprong, gewapend met een stuk hout tussen zijn beesten. Hij sloeg ermee in het rond, om de dieren uit hun slaaptoestand op te wekken. Hij ging hiermee door totdat de invallende eb hem beloofde, met de redding van zijn vee, zijn enige rijkdom.

Het verlies

In de buurtschappen de Voskuil, Hattermerbroek, het Zand en de Gelderschedijk staat precies omschreven het verlies: vier mensen, 122 stukshoornvee, 51 schapen, acht paarden en twintig varkens, benevens negen weggedreven, dertien uitgespoelde of geheel ontmantelde en twintig min of

meer beschadigde huizen. De schade aan huisraad en levens middelen was eveneens enorm. Dat gold overigens ook voor de gehele provincie overijssel, waar de watersnoodramp enorme sporen achterliet.

*Bron : HeemkundeHattem nummer 50 als aanvulling uit de serie over de geschiedenis van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, bewerkt door J.H.Sypkens Smit.
© Heemkunde Hattem 28-11-2007*